

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 142/59
komudagur 21.6.2013

Reykjavík 20. júní 2013

Efni: Umsögn BSRB um tillögu til þingsályktunar um aðgerðir vegna skuldavanda heimila, þskj. 9 - 9. mál.

BSRB hefur fengið til umsagnar tillögu til þingsályktunar um aðgerðir í tíu liðum til þess að taka á skuldavanda heimila.

Það er vandmeðfarið að geta ekki tekið undir tillögur sem miða að því að létta á byrðum heimilanna. Hins vegar er það svo að allar aðgerðir sem miða að því að létta á byrðum heimilanna munu fela í sér kostnað fyrir ríkissjóð. Bandalagið hefur verulegar áhyggjur af því hvernig sá kostnaður muni aftur færast yfir á skattgreiðendur og þar af leiðandi auka skuldabyrði og kostnað heimilanna. Svo að raunverulega megi bæta stöðu heimilanna telur bandalagið þann kost vænstan að þeim mögulegu fjármunum sem ættu að fara í að greiða niður almenn fasteignalán verði varið til lækkunar á skuldum ríkissjóðs. Með þeim hætti er tryggara en ella að sá kostnaður sem tillögur þessar feli í sér bitni ekki á heimilunum með öðrum eða óbeinum hætti, t.d. með frekari niðurskurði í heilbrigðiskerfinu og í almannajónustu með tilheyrandi hækkun á gjaldtöku. Sú aðgerð ætti að koma öllum heimilum og einstaklingum til góða í framtíðinni með lægri sköttum og bættu velferðarkerfi. Þá telur BSRB brýnt að ráðist sé sem fyrst í framkvæmdir að bættum leigumarkaði á Íslandi og leigjendum sé gefinn raunverulegir kostir til leigu óháð félagslegri stöðu.

Athugasemdir BSRB við einstaka liði aðgerðaráætlunarinnar eru meðfylgjandi:

1. Varðandi sérfræðihóp sem á að útfæra mismunandi leiðir til að ná fram höfuðstólslækkun verðtryggðra húsnæðislána. Ekki þarf að fara mörgum orðum um tilgang og markmið lífeyrissjóða sem allir launamenn eru skuldbundnir til að greiða til. Lífeyrissjóðirnir hafa veitt fjölmörgum einstaklingum lán vegna húsnæðisakaupa. Vandséð er að hagsmunir sjóðsfélaga liggja í því að eignir lífeyrissjóðanna séu færðar niður með þessum hætti enda mun það hafa afleiðingar á réttindi sjóðsfélaga í sjóðnum. Auk þess er ljóst að staða Íbúðalánasjóðs er ekki nægilega burðug til þess að hann geti tekið á sig lækkun útlána. Því þarf að mæta slíkri niðurfærslu með framlögum frá almenningi með milligöngu ríkisins eða með niðurfærslu skulda Íbúðalánasjóðs sem í reynd væri að mestu leyti á kostnað lífeyrissjóðanna. Jafnvel þótt reynt væri að fara síðari leiðina þá er spurning hvort að ríkisábyrgð Íbúðalánasjóðs geri hana mögulega.
2. Varðandi sérstakan leiðréttingarsjóð. BSRB telur áhættuna af slíkri framkvæmd of mikla til að tryggt sér að hún þjóni markmiði sínu. Helstu álitæfnin í þessu er hvernig eigi að fjármagna slíkan sjóð og hvernig megi tryggja jafnræði skattgreiðenda þar sem tillagan felur í sér niðurgreiðslu óháð því hvernig stofnað var til skuldanna. Áhættan er enn öll á ríkissjóði þar sem alls er óvíst hvernig og hvort samningar takast við kröfuhafa erlendra skulda. Ef staða ríkissjóðs versnar enn frekar eru fáir aðrir valkostir til tekjuöflunar hans en að auka gjaldtöku eða hækka skatta sem mun hafa í för með sér auknar álögur fyrir heimilin.

3. Varðandi aðgerðir sem gera eigendum yfirsuldsettra íbúða kleift að losna án gjaldþrots undan eftirstöðvum sem veðið sjálfstendur ekki undir. Bandalagið telur mikilvægt að vita tilgang þessa og af hvaða ástæðum er verið að leggja fram tillöguna. Einnig mögulegan fjölda einstaklinga sem um ræðir sem gætu nýtt sér úrræðið. Þá er því velt upp hvort markmiðin sem standa að baki þessari tillögu hafi verið náð fram með breytingu á fyrningarfrestum í tvö ár við gjaldþrotaskipti.
4. Varðandi nefnd um framtíðarskipan húsnæðismála. Síðastliðin fjögur ár hefur verið unnið í þverpólitísku samstarfi allra flokka og hagsmunaaðila. BSRB lagði til að komið yrði á varanlegum leigumarkaði óháð félagslegri stöðu og því er ekkert til fyrirstöðu að hafist sé handa við að framkvæma tillögur fyrri nefndar. Áherslur BSRB eru líkt og áður hefur komið fram leigukerfi sem er óháð félagslegri stöðu en þeir sem eru í erfiðri félagslegri stöðu geti hins vegar fengið meiri niðurgreiðslu á leigukerfinu.
5. BSRB gerir engar athugasemdir við tillögur um flýtimeðferð dómsmála er tengjast skuldavanda heimilanna.
6. Varðandi sérfræðihóp um afnám verðtryggingar af neytendalánnum. Þing BSRB hefur ályktað að leggja verði fram raunhæfa aðgerðaráætlun um afnám verðtryggingar. Það eru tvær hliðar á þessu, annars vegar það sem snýr að neytendalánunum og svo lífeyrissjóðunum. Lífeyrissjóðirnir hafa veitt mikið af lánnum til fasteignakaupa en hlutverk sjóðanna er að fjármagna lífeyrisgreiðslur til ellilífeyrisþega. Óhjákvæmilega þarf því að skoða og vega þessa tvo þætti vandlega saman áður en hafist er handa.
7. Varðandi könnun á hvernig eignalausum einstaklingum verði gert kleift að greiða kostnað vegna gjaldþrotaskipta á búi sínu. BSRB telur tillöguna ekki í samræmi við markmið þingsályktunartillöguna í heild. Markmiðið hlýtur að vera að koma í veg fyrir gjaldþrot einstaklinga. Þá er spursmál um hve mikinn fjölda þetta gæti átt við og hvernig þessi tillaga og 3. liður þingsályktunartillögunar gangi saman.
8. Varðandi gjald á fjármálafyrirtæki. BSRB leggst ekki gegn tillögunni en telur óskýrt hvernig megi sýna fram á að fyrirtæki séu ekki að hraða útreikningi. Aðaláherslan þarf að sjálfsgöðu að vera á gæði vinnunnar og vönduð vinnubrögð við endurútreikning þar sem ávallt þarf að skoða hvert einstakt mál.
9. Varðandi að stimpilgjald af lánnum verði afnumið. BSRB telur að slík tillaga sé eingöngu af hinu góða og muni fela jákvæð áhrif í sér. Hins vegar skila stimpilgjöld um 4 milljörðum í tekjur árlega og þá er mikilvægt að vita hvernig þeirri lækkun á tekjum verði mætt.
10. BSRB gerir engar athugasemdir við tillögu um að Hagstofan fái skýrar heimildir til að afla upplýsinga frá fjármálafyrirtækja að teknu tilliti til persónuverndarsjónarmiða.

Bandalagið leggur til að óskað verði eftir því við Seðlabankinn myndi meta áhrif þessara tillagna á fjármálastöðugleika og mögulega þensluáhrif á fasteignamarkaðnum, vegna fyrri reynslu af breytingum á fasteignalánamarkaðnum.

Fyrir hönd BSRB

Elín Björg Jónsdóttir
formaður BSRB